

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หัวข้อ : หลักนิติธรรม
เรื่อง สภาวิชาชีพกับการดำรงหลักนิติธรรม
(The Rule of Law and Professional Council)

จัดทำโดย
รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศรี บุญทอง
รหัส 590409

เอกสารวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4”
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักนิติธรรมกับสภาวิชาชีพ

(Rule of Law and Professional Regulatory Authority)

หลักนิติธรรม เป็นหลักการพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยการมีกฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางเกณฑ์เพื่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ทุกคนต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างเสมอหน้ากัน หลักนิติธรรมจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือในการสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม

สภาวิชาชีพ เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายของวิชาชีพแต่ละสาขา มิได้เป็นหน่วยงานของรัฐ มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมกำกับการประกอบวิชาชีพให้เป็นไปตามขอบเขตของกฎหมาย และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ มีเป้าหมายเพื่อคุ้มครองประชาชนให้ได้รับบริการจากผู้ประกอบวิชาชีพที่มีคุณภาพ มาตรฐานและปลอดภัย สภาวิชาชีพจะดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายได้จึงต้องยึดหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือสำคัญ

หลักนิติธรรม (The Rule of Law)

หลักนิติธรรม มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “Rule of Law” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของหลักนิติธรรม ว่าเป็น “หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย” เป็นหลักคิดที่เป็นนามธรรม และมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาอยู่เสมอ หลักนิติธรรมได้รับการยอมรับว่าเป็นอุดมการณ์⁽¹⁾ (Ideal) ที่จะนำไปสู่การปกครองที่ดี ถือเป็นหลักปรัชญาทางกฎหมายเบื้องต้นที่นักกฎหมายทุกคนรู้จักและยึดถือ

ในระดับสากล หลักนิติธรรมได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นค่านิยมสำคัญในระบอบการปกครองประชาธิปไตย⁽²⁾ ในขณะที่วงองค์กรสหประชาชาติก็ได้ให้ความหมายของหลักนิติธรรมว่าหมายถึงหลักการในการปกครอง (principle of governance) ซึ่งแต่ละบุคคล สถาบัน องค์กร หน่วยงาน รวมทั้งรัฐต่าง ๆ ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองนั้น มีความตระหนักรู้ และมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ (law) ที่ได้ร่วมกันสร้าง และต่างยอมรับว่าเป็นกฎที่ได้บัญญัติขึ้นด้วยความยุติธรรม มิใช่เป็นไปตามอำเภอใจของใครคนใดคนหนึ่ง ตลอดจนมีผลบังคับใช้ต่อทุกคน

และทุกองค์อย่างเท่าเทียม เสมอภาค และเป็นธรรมรวมทั้งมีความสอดคล้องกับหลักการ และมาตรฐานสิทธิมนุษยชนอันเป็นสากล⁽³⁾ ทั้งยังให้ความสำคัญต่อหลักนิติธรรมว่า เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสันติภาพและฟื้นฟูประเทศที่เพิ่งฟื้นตัวจากภาวะสงคราม⁽⁴⁾

เนื่องจากหลักนิติธรรมเป็นหลักคิด เป็นปรัชญา และเป็นนามธรรม การทำความเข้าใจเรื่องหลักนิติธรรม เพื่อการนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมจึงมีความจำเป็น

แนวคิดเรื่องหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรมเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากระบบกฎหมายจารีตประเพณีของประเทศอังกฤษ (Common Law) ที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 ต่อมาในปี ค.ศ.1885 มีนักนิติศาสตร์ชาวอังกฤษ ศาสตราจารย์ เอ วี ไดซี่ (A.V Dicey) เป็นผู้นำคำนี้มาใช้ในระบบกฎหมายอังกฤษ โดยอธิบายความหมายในแง่มุมใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยและการคุ้มครองสิทธิของประชาชนอย่างชัดเจน

ความหมายของหลักนิติธรรมในทัศนะของไดซี่ ประกอบด้วยหลัก 3 ประการ⁽⁵⁾

ได้แก่

หลักข้อ ที่ 1 ความสูงสุดของกฎหมาย

บุคคลต้องไม่ถูกลงโทษหรือกระทำร้ายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของตน เว้นแต่ ได้กระทำการอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย ซึ่งได้บัญญัติขึ้น โดยกระบวนการอันชอบธรรมก่อนการกระทำผิดและพิพากษาโดยศาลยุติธรรมของแผ่นดิน หมายความว่า หลักนิติธรรม เป็นระบบการปกครอง ซึ่งตรงข้ามกับระบบใด ๆ ที่ปกครองโดยบุคคลที่มีอำนาจกว้างขวาง ไม่จำกัดและใช้อำนาจบังคับได้โดยอำเภอใจ แสดงว่าภายใต้การปกครองโดยหลักนิติธรรม ประชาชนไม่อาจถูกลงโทษ เว้นแต่จะกระทำการที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ล่วงหน้า มิใช่ขึ้นอยู่กับอำเภอใจของผู้ปกครอง ที่อาจเปลี่ยนแปลงในภายหลังได้

หลักข้อ ที่ 2 ความเสมอภาคภายใต้กฎหมาย

บุคคลทุกคนภายในประเทศย่อมเสมอภาคกันภายใต้กฎหมายเดียวกัน ไม่บุคคลนั้นจะมียศฐาบรรดาศักดิ์ เป็นนักการเมืองชั้นสูง เป็นข้าราชการ นักธุรกิจ หรือประชาชนบุคคลทั่วไป หากกระทำความผิดจะต้องถูกพิจารณาและลงโทษภายใต้กฎหมายเดียวกัน โดยมาตรฐานเดียวกัน

หลักข้อ ที่ 3 ความมีสิทธิเสรีภาพในความเป็นมนุษย์

บุคคลทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองในสิทธิเสรีภาพตามขอบเขตของกฎหมาย และจารีตประเพณีของสังคม มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น หรือการประชุมหารือกัน รวมทั้งมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

จะเห็นได้ว่า ไตซีย์ ให้ความสำคัญกับความสูงสุดของกฎหมายเหนือการใช้อำนาจตามอำเภอใจของมนุษย์ ไตซีย์ ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และรัฐกับพลเมือง และท้ายที่สุด ไตซีย์ ให้ความสำคัญกับความยุติธรรม ซึ่งเป็นผู้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองหลักคิดนี้เองเป็นต้นกำเนิดของคำว่า “The Rule of Law”

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการด้านนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ที่สำคัญอีกหลายคนที่ได้อธิบายความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับหลักนิติธรรมของไตซีย์ โดยเฉพาะนักทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ ศาสตราจารย์ โจเซฟ ราซ (Professor Joseph Raz) ซึ่งได้อธิบายแนวคิดเรื่องหลักนิติธรรมไว้ทั้งความหมายอย่างกว้างและอย่างแคบ ว่าในความหมายอย่างกว้างหมายถึง การปกครองโดยกฎหมายหรือประชาชนเชื่อฟังกฎหมายแต่ในความหมายอย่างแคบหากพิจารณาในเชิงนิติปรัชญาหรือปรัชญาการเมืองแล้ว หลักนิติธรรมหมายถึง รัฐบาลปกครองโดยกฎหมายและรัฐบาลยอมตนอยู่ภายใต้กฎหมายด้วย ซึ่งในทรรศนะของ Raz หลักนิติธรรมจะประกอบด้วยหลักที่สำคัญคือ⁽⁶⁾

1. ทุกกฎหมายต้องใช้บังคับในอนาคตอย่างเปิดเผยและชัดเจน (All law should be prospective, open and clear) ความหมายของข้อนี้คือ กฎหมายจะใช้บังคับกับเหตุการณ์หรือบุคคลย้อนหลังไม่ได้ ในบางกรณีอาจมีการใช้กฎหมายย้อนหลังได้แต่ต้องไม่ขัดกับหลักนิติธรรม ประชาชนจะต้องสามารถเข้าถึงกฎหมายได้และความหมายของบทบัญญัติของกฎหมายต้องชัดเจนไม่กำกวมหรือคลุมเครือ

2. กฎหมายควรมีความมั่นคงแน่นอน (Law should be relatively stable) หมายความว่า กฎหมายไม่ควรถูกเปลี่ยนแปลงบ่อยมากนัก

3. การออกกฎหมายควรมีลักษณะเปิดเผยมั่นคง ชัดเจนและทั่วไป หมายความว่า การออกกฎหมายนั้นจะต้องมีลักษณะเป็นการทั่วไป ไม่ใช้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือมีการเลือกปฏิบัติ

4. หลักความเป็นอิสระของตุลาการ

5. กระบวนการพิจารณาคดีเป็นธรรม

6. การตรวจความชอบด้วยกฎหมายโดยองค์กรตุลาการ

7. ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่าย

8. องค์กรที่เกี่ยวข้องในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมไม่ควรมีดุลพินิจในการบิดเบือนกฎหมาย

นักวิชาการนิติศาสตร์สำคัญของประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “The Morality of Law” ชื่อ ศาสตราจารย์ ลอน ฟูลเลอร์ (Professor Lon Fuller) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด แม้จะไม่ได้กล่าวถึงเรื่องหลักนิติธรรมโดยตรง แต่ได้เสนอแนวคิดเรื่องลักษณะของกฎหมายที่ดี ซึ่งนักนิติศาสตร์หลายท่านได้โยงแนวคิดดังกล่าวให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรม ซึ่งตามแนวคิดของศาสตราจารย์ ฟูลเลอร์ มีองค์ประกอบสำคัญ 8 ประการ ของกฎหมายที่ดี⁽⁷⁾

1. บทบัญญัติของกฎหมายต้องมีลักษณะทั่วไป (Generality)

2. ต้องมีการประกาศใช้กฎหมายให้ทราบ (Promulgation)

3. ห้ามใช้กฎหมายย้อนหลัง (Retroactive Laws)

4. กฎหมายต้องมีความชัดเจน (The Clarity of Laws)

5. กฎหมายต้องไม่ขัดแย้งกันเอง (Contradiction)

6. ห้ามกฎหมายเรียกร้องในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ (Laws Requiring the Impossible)

7. ความคงอยู่อย่างสม่ำเสมอของกฎหมาย (Constancy of the Law through Time)

8. ความอยู่ในร่องในรอยของการกระทำของเจ้าหน้าที่กับบทกฎหมายที่ประกาศแล้ว (Congruence between Official Action and Declared Rule)

ในวงการนิติศาสตร์ไทย ได้มีผู้ให้แนวคิดเรื่อง หลักนิติธรรมไว้หลายท่าน ล้วนมีลักษณะคล้าย ๆ กัน

อาจารย์จันทจิรา เอี่ยมมยุรา อธิบายว่า หลักนิติธรรม หมายถึงความเป็นธรรมที่มีอยู่ในกฎหมาย หรือที่เรียกว่า “คุณธรรมทางกฎหมาย” อันเป็นกฎ ระเบียบ แบบแผน ที่สังคมยอมรับและยอมปฏิบัติตาม⁽⁹⁾

ศาสตราจารย์ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร ได้อธิบาย “The Rule of Law” ซึ่งท่าน แปลว่า “นิติธรรมวินัย” ว่า หมายถึง “หลักการแห่งกฎหมายที่เทิดทูนศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และยอมรับนับถือสิทธิและเสรีภาพแห่งมนุษยชนทุกแห่งทุกมุม รัฐต้องให้ความอารักขาคุ่มครองมนุษยชนให้พ้นจากสิทธิทรราชย์ หากมีข้อพิพาทใด ๆ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะรัฐกับเอกชนหรือระหว่างเอกชนกับเอกชน ศาลสถิตยุติธรรมเท่านั้นที่มีอำนาจอิสระและเด็ดขาดในการตัดสินข้อพิพาทนั้น ตามกฎหมายของบ้านเมือง⁽¹⁰⁾

ศาสตราจารย์ อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ อดีตประธานศาลฎีกา กล่าวว่า “หลักนิติธรรมหรือ “The Rule of Law” คือ การปกครองโดยกฎหมายซึ่งเป็นธรรม ประการแรกกฎหมายที่ออกใช้บังคับต้องออกเพื่อประโยชน์ของประชาชน ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ประการที่สอง การบังคับใช้กฎหมายต้องมีความยุติธรรมและเป็นไปด้วยความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ กล่าวคือ ไม่ให้สิทธิคนหนึ่ง ดีกว่าอีกคนหนึ่ง ในการวินิจฉัยว่าเป็นความยุติธรรมหรือไม่ ในแง่ของกฎหมายนักกฎหมายจะพิจารณาจากคนในสังคม ที่มีเหตุมีผลและมีความรู้สึกผิดชอบ ซึ่งไม่มีส่วนได้เสียในเรื่องนั้น มาเป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยว่า สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องยุติธรรมหรือไม่ ความยุติธรรมนี้เป็นสาระสำคัญของกฎหมายและเป็นอุดมการณ์ของนักกฎหมาย เป็นความต้องการของมนุษย์และของทุกสังคม”

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ อธิบายว่า “หลักนิติธรรม” เป็น “จริยธรรมของกฎหมาย” (morality of law) ที่เป็นกระแสความคิดที่ต้องการเห็นกฎหมายและการใช้กฎหมายในสังคมมนุษย์ ถูกต้องและเที่ยงธรรม โดยหลักนิติธรรมนั้นจะมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ⁽¹²⁾

1. องค์ประกอบด้านสาระ (substantive rule of law)
2. องค์ประกอบด้านกระบวนการ (procedural rule of law)
3. องค์ประกอบด้านองค์กร (institutional rule of law)
4. องค์ประกอบด้านเป้าหมาย

ซึ่งสำหรับองค์ประกอบด้านเป้าหมายนั้น คือ การสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้น โดยเที่ยงธรรม

สำหรับ ศาสตราจารย์ ดร.กำชัย จงจักรพันธ์ อธิบายว่า “หลักนิติธรรม” หมายถึง “หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย ที่ทั้งกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมจะต้องไม่ฝ่าฝืน ชัดหรือแย้ง และจะถูกละเมิดไม่ได้”⁽¹³⁾

หลักนิติธรรมมีองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ คือ

1. กฎหมายต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป

หลักการสำคัญประการหนึ่งของหลักนิติธรรมคือ กฎหมายต้องมุ่งหมายให้ใช้บังคับกับบุคคลโดยทั่วไปเสมอภาคกัน กฎหมายต้องไม่มุ่งใช้บังคับกรณีใดกรณีหนึ่งหรือกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง

2. กฎหมายไม่มีผลย้อนหลังหรือที่เป็นโทษ

กฎหมายจะบัญญัติให้การกระทำใดเป็นความผิดอาญาและลงโทษย้อนหลังไม่ได้ การกระทำใด ๆ ที่ไม่มีกฎหมายกำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิดอาญา กฎหมายที่ออกในภายหลังจะบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิดและมีโทษอาญาย้อนหลังไม่ได้

3. การสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยยังไม่มีคามผิดจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาเด็ดขาดว่ามีความผิด

ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยยังไม่มีคามผิดจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาเด็ดขาดว่ามีความผิด หลักการนี้เพื่อประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเพื่อจะได้รับโอกาสต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการต่อสู้คดีของตนอย่างเต็มที่

4. หลักความเป็นอิสระและเป็นกลางของผู้พิพากษา

ผู้พิพากษาศาลการเป็นกลไกในการอำนวยการยุติธรรมขั้นสุดท้ายที่สำคัญ ดังนั้นผู้พิพากษาจะต้องมีความเป็นอิสระ ไม่ถูกแทรกแซงทั้งจากฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือแม้แต่ฝ่ายตุลาการด้วยกันเอง รวมทั้งผู้พิพากษาต้องมีความเป็นกลางไม่มีอคติใด ๆ

5. เจ้าหน้าที่รัฐจะใช้อำนาจได้ภายใต้กฎหมายที่กำหนดไว้

องค์กรของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องใช้อำนาจตามที่กฎหมายให้ไว้เท่านั้น จะใช้อำนาจเกินกว่าขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไม่ได้ หลักการข้อนี้จะช่วยคุ้มครองสิทธิเสรีของประชาชนทั่วไป

6. กฎหมายต้องไม่ยกเว้นความผิดให้แก่การกระทำในอนาคต

การออกกฎหมายเพื่อรองรับการยกเว้นการกระทำผิดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตไม่สามารถกระทำได้ หลักการนี้ช่วยป้องกันผู้มีอำนาจที่อาจ ฉ้อฉล ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการป้องกันการกระทำผิดของคนในภายหน้า

จากความเห็นและคำอธิบายของนักวิชาการและนักนิติศาสตร์หลายท่าน ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า “หลักนิติธรรม” คือการมีกฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางหลักเกณฑ์การปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การกระทำหรือการใช้อำนาจต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และการพิจารณาว่าการกระทำใดได้ละเมิดหลักเกณฑ์ดังกล่าวหรือไม่เพียงใด จะต้องได้รับการพิจารณาจากศาลหรือองค์กรที่มีความเป็นอิสระในการชี้ขาดตัดสินคดี ไม่ว่าจะเป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างเอกชนด้วยกันเอง ระหว่างรัฐด้วยกันเอง หรือระหว่างเอกชนกับรัฐก็ตาม

การดำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรมในภารกิจของสภาวิชาชีพ

สภาวิชาชีพ

สภาวิชาชีพ เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายของวิชาชีพแต่ละสาขา มิได้เป็นหน่วยงานของรัฐ แต่รัฐได้มอบอำนาจบางประการให้ปฏิบัติแทนรัฐ โดยมีเป้าหมายเพื่อการคุ้มครองประชาชนให้ได้รับบริการจากผู้ประกอบวิชาชีพที่มีคุณภาพตามขอบเขตและมาตรฐานของวิชาชีพสาขานั้น ๆ และมีความปลอดภัย สภาวิชาชีพจึงมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมกำกับการประกอบวิชาชีพให้เป็นไปตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด โดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพนั้น ๆ

สภาการพยาบาล

เป็นสภาวิชาชีพทางด้านสุขภาพสาขาหนึ่ง ที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ.2528 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540 โดยให้สภาการพยาบาลมีวัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้

(1) ควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาล และการผดุงครรภ์ ให้ถูกต้องตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

(2) ส่งเสริมการศึกษา การบริการ⁽¹⁴⁾ การวิจัย และความก้าวหน้าในวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์

(3) ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิก

(4) ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษแก่ประชาชนและองค์กรอื่นในเรื่องที่เกี่ยวกับการพยาบาล การผดุงครรภ์ และการสาธารณสุข

(5) ให้คำปรึกษา หรือข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับปัญหาการพยาบาล การผดุงครรภ์และการสาธารณสุข

(6) เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ในประเทศไทย

(7) ผดุงความเป็นธรรมและส่งเสริมสวัสดิการให้แก่สมาชิก

นอกจากนี้แล้วในมาตรา 8⁽¹⁵⁾ สภาการพยาบาลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) รับขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์

(2) สั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์

(3) ให้ความเห็นชอบหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ในระดับอุดมศึกษาของสถาบันการศึกษาที่จะทำการสอนวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ เพื่อเสนอต่อทบวงมหาวิทยาลัย

(4) รับรองหลักสูตรต่างๆ สำหรับการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรของสถาบันที่จะทำการสอนวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

(5) รับรองหลักสูตรต่างๆ สำหรับการฝึกอบรมในวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ของสถาบันการศึกษาที่จะทำการฝึกอบรมในวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

(6) รับรองวิทยฐานะของสถาบันที่ทำการสอนและฝึกอบรมตาม (4) และ (5)

(7) รับรองปริญญา ประกาศนียบัตรเทียบเท่าปริญญา ประกาศนียบัตร หรือวุฒิปัตร์ในวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ของสถาบันต่าง ๆ

(8) ออกหนังสืออนุมัติ หรือวุฒิปัตร์เกี่ยวกับความรู้หรือความชำนาญเฉพาะทาง และหนังสือแสดงวุฒิอื่นในวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์

(9) ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสภาการพยาบาล

ภารกิจสำคัญที่ต้องยึดหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาลอย่างเคร่งครัด

จะเห็นได้ว่าตามอำนาจหน้าที่ซึ่งรัฐได้กำหนดให้สภาการพยาบาลปฏิบัติแทนนั้น มีขอบเขตครอบคลุมวิชาชีพการพยาบาลทั้งระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อการคุ้มครองประชาชนให้ได้รับบริการการพยาบาลที่มีคุณภาพ มาตรฐานและปลอดภัย ซึ่งได้กำหนดให้สภาการพยาบาลทำหน้าที่กำกับดูแลครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ซึ่งจะกล่าวถึงเฉพาะบางประเด็นที่สำคัญ

1. การรับรองสถาบันการศึกษา สภาการพยาบาลจะกำกับสถาบันการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพเท่านั้น แต่ไม่ได้มีอำนาจในการอนุมัติให้สถาบันทำการเปิดสอน ซึ่งเป็นอำนาจของมหาวิทยาลัย แต่สภาการพยาบาลจะร่วมมือในการให้ความเห็นหลักสูตรเฉพาะส่วนของวิชาชีพ และความพร้อมในการเปิดดำเนินการ อาทิ จำนวนอาจารย์ คุณวุฒิทางวิชาชีพ แหล่งฝึกปฏิบัติทางคลินิก เพื่อการรับรองสถาบันการศึกษา ทั้งนี้ โดยหลักคิดที่ว่า หากหลักสูตรและสถาบันศึกษามีมาตรฐาน ก็จะสามารถผลิตบัณฑิตที่เป็นนักวิชาชีพที่มีคุณภาพได้

2. การสอบความรู้เพื่อขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ เป็นอำนาจหน้าที่สำคัญที่ถือเป็นการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานที่สำคัญ โดยที่สภาการพยาบาลต้องดำเนินการสอบวัดความรู้บัณฑิตพยาบาลผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ซึ่งผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพฯ จะต้องสอบผ่านทุกรายวิชาที่กำหนด จึงจะได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพฯ

สภาการพยาบาล กำหนดให้มีการสอบวัดความรู้ 8 รายวิชาชีพ

- 1) การผดุงครรภ์
- 2) การพยาบาลมารดาและทารก
- 3) การพยาบาลเด็กและวัยรุ่น
- 4) การพยาบาลผู้ใหญ่
- 5) การพยาบาลผู้สูงอายุ
- 6) การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์
- 7) การพยาบาลอนามัยชุมชนและการรักษาพยาบาลขั้นต้น

8) กฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์จรรยาบรรณวิชาชีพ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

3. การออกใบอนุญาตและการต่ออายุใบอนุญาต

สภาการพยาบาลจะออกใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง ให้ผู้ที่สอบความรู้ผ่านเกณฑ์ครบทั้ง 8 วิชา ในกรณีที่สอบผ่าน 7 วิชา ยกเว้น วิชาการผดุงครรภ์ สภาการพยาบาลจะออกใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ชั้นหนึ่ง ให้ และจะออกใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพการผดุงครรภ์ให้เมื่อสอบผ่านวิชาการผดุงครรภ์แล้ว

กรณีที่ผู้ขอสอบวัดความรู้ สอบไม่ผ่านในวิชาใดก็สามารถขอสอบซ่อมเฉพาะวิชานั้น ๆ ได้ ผลสอบของวิชาที่สอบผ่านไปแล้วสามารถเก็บไว้ได้เป็นเวลา 3 ปี ซึ่งโดยทั่วไป บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่จะสอบผ่านได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ได้ภายใน 1 ปี (ซึ่งสภาการพยาบาลจัดสอบความรู้ ปีละ 3 ครั้ง)

สำหรับการต่อใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพ พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ.2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540 กำหนดให้ผู้รับอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ต้องต่ออายุใบอนุญาตทุก 5 ปี ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพฯ มีความรู้เป็นปัจจุบัน สามารถให้บริการที่มีคุณภาพอยู่เสมอ สภาการพยาบาลได้กำหนดให้ผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตฯ จะต้องมีการศึกษาต่อเนื่อง หรือเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการไม่ต่ำกว่า 50 หน่วยเครดิตการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อการต่ออายุใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์

4. การรับเรื่องร้องเรียนและการพิจารณาโทษทางปกครอง ในกรณีที่ประชาชนผู้ใช้บริการ รู้สึกว่าผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ หรือจรรยาบรรณวิชาชีพ ก็สามารถยื่นคำร้องทุกข์มายังสภาการพยาบาล

ในกรณีเช่นนี้เลขาธิการจะส่งเรื่องโดยไม่ชักช้าไปยังกรรมการจริยธรรมของสภาการพยาบาล ซึ่งโดยปกติจะตั้งชุดละ 3 คน รวมทั้งนิติกรอีก 1 คน เพื่อไปทำหน้าที่สืบสวนหาข้อเท็จจริงโดยทันที และนำผลกลับมารายงานต่อสภาการพยาบาล ซึ่งเลขาธิการจะบรรจุเข้าสู่วาระเพื่อพิจารณาในการ

ประชุมกรรมการสภาการพยาบาล ในกรณีที่การร้องทุกข์นั้นมีมูล กรรมการสภาการพยาบาลจะต้องกรรมการสอบสวนเป็นแต่ละคราวไป ซึ่งจะประกอบด้วยผู้แทนที่เป็นกรรมการสภาการพยาบาล 1 – 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ภายนอกอีก 1- 2 คน แล้วแต่กรณี รวมทั้งมีมติกรของสภาการพยาบาลจะร่วมเป็นกรรมการสอบสวนด้วย 1 คน ทำหน้าที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในการสอบสวน หาข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านของทั้งผู้ร้อง และผู้ถูกร้อง จึงประมวลข้อเท็จจริง หลักฐานประกอบ และทำรายงานเสนอกรรมการสภาการพยาบาล เพื่อกล่าวโทษหรือยกโทษแล้วแต่กรณี ตามข้อบังคับสภาการพยาบาล ได้กำหนดโทษไว้ 4 ประการ คือ

- ว่ากล่าวตักเตือน
- ภาคทัณฑ์
- งดการประกอบวิชาชีพฯ ได้ไม่เกิน 2 ปี
- การลบชื่อออกจากทะเบียนผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

หากพิจารณาภารกิจดังกล่าวแล้วทั้งหมด เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก ในบางโอกาสมีผู้เสียประโยชน์และผู้ได้ประโยชน์ สภาการพยาบาลจึงต้องมีความตระหนักและต้องดำเนินการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) อย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนผู้รับบริการ และสังคมโดยรวม ดังนี้:-

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) สภาการพยาบาลได้ปฏิบัติภารกิจตามที่กฎหมายกำหนด และปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศต่าง ๆ ที่ได้กำหนดขึ้นตามแนวทางที่กำหนดไว้ อย่างรัดกุม โดยยึดความถูกต้อง เป็นธรรม และยุติธรรม

2. หลักคุณธรรม (Morality) สภาการพยาบาลยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม พยาบาลทุกคนได้รับการปลูกฝังให้มีความซื่อสัตย์ มีเมตตา มีความขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ในการประกอบวิชาชีพฯ อยู่แล้ว การบริหารสภาการพยาบาลจึงได้ยึดเป็นหลักปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

3. หลักความโปร่งใส (Accountability) สภาการพยาบาลยึดมั่นในความสุจริต ความถูกต้อง ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน การบริหารกิจการของสภาการพยาบาลสามารถตรวจสอบได้ และตั้งแต่ก่อตั้งสภาการพยาบาลเป็นเวลาสามทศวรรษ ยังไม่เคยมีปรากฏเรื่องร้องเรียนในความไม่โปร่งใส ทุจริต หรือการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมจากสมาชิกหรือประชาชน

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) สภาการพยาบาลบริหารงานในรูปองค์กรที่มีกรรมการสภาการพยาบาล เป็นกรรมการระดับสูงสุดที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย สำหรับการดำเนินงานในภารกิจต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนด ได้ทำในรูปของคณะกรรมการ อนุกรรมการ หรือกระทำงานแล้วแต่กรณี ซึ่งการตัดสินใจต่าง ๆ จะมาจากการพิจารณาร่วมกัน โดยการร่วมคิด ร่วมพิจารณา และร่วมปฏิบัติ

5. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ทุกคนได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่แรกเข้ามาศึกษาวิชาชีพนี้ ทุกคนจะได้รับการปลูกฝังว่า เราต้องดูแลรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์ ความเลินเล่อ สะเพร่า อาจหมายถึงชีวิตของผู้อื่น ดังนั้น ความรับผิดชอบจึงอยู่เสมอสิ่งอื่นใดสำหรับพยาบาลเกือบทุกคน การบริหารกิจการของสภาการพยาบาลจึงดำเนินการบนหลักของหน้าที่และความรับผิดชอบ และการเคารพในสิทธิของผู้อื่นและตนเอง

6. หลักความคุ้มค่า (Cost effectiveness) สภาการพยาบาลไม่เคยได้รับงบประมาณจากรัฐ แต่ได้บริหารจัดการองค์กรจากเงินที่ได้รับจากค่าธรรมเนียมต่าง ๆ จากสมาชิก ซึ่งไม่สูง แต่สภาการพยาบาลได้บริหารจัดการอย่างประหยัด โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าจริง ๆ

การรับเรื่องร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาจริยธรรม

ตลอดระยะเวลา 30 ปี ของการกำหนดให้มีสภาการพยาบาลขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการควบคุม กำกับการประกอบวิชาชีพนี้ สภาการพยาบาลได้ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการของสภาการพยาบาล และใช้นิติธรรมเป็นหลักยึดในการประกอบภารกิจ ประกอบกับผู้ประกอบวิชาชีพนี้ได้รับการปลูกฝังให้เป็นผู้อดทน เสียสละ ซื่อสัตย์ และรับผิดชอบ มีความสำนึกทางจริยธรรมและปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำในระดับที่น่าพอใจ ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ถูกร้องทุกข์เรื่องปัญหาจริยธรรมไม่มาก สภาการพยาบาลได้รับเรื่องร้องเรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2528 จนถึงปัจจุบัน เดือนกันยายน พ.ศ.2559 จำนวนทั้งสิ้น 362 เรื่อง คือโดยเฉลี่ยปีละ 12 เรื่อง ซึ่งเมื่อเทียบกับผู้ประกอบวิชาชีพนี้ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้นถึงสองแสนคน และเป็นผู้ที่อยู่ในวัยทำงานคือ อายุ 60 ปีลงมา ซึ่งมีจำนวนประมาณ 180,000 คน ก็ยังนับว่ามีเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ด้านจริยธรรมการประกอบวิชาชีพยังไม่มาก

อย่างไรก็ดี สภาการพยาบาลก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ และเห็นว่าการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นน่าจะเป็นสิ่งที่ ดีที่สุด คือการพัฒนาบุคลากรในวิชาชีพด้านคุณธรรมจริยธรรม และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อาทิ การกำหนดสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมาย เพื่อให้ สถาบันการศึกษาพยาบาล นำไปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและให้หน่วยงานบริการนำไปเป็นแนว ปฏิบัติในการบริการวิชาชีพ นอกจากนั้นแล้ว สภาการพยาบาลยังได้ตั้งศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการปฏิบัติ วิชาชีพและการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นที่สภาการพยาบาล เพื่อให้เป็นศูนย์ฝึกอบรมจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ เป็นต้น

กิจกรรมของสภาการพยาบาลเพื่อพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพ

1. ประกาศสภาการพยาบาล เรื่องสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการ พยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ.2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติม.โดยพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและ การผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540 เพื่อให้การบริการของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุง ครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองและ พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 22 (3) (ฐ) แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและ การผดุงครรภ์ พ.ศ.2528 สภาการพยาบาลโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสภาการพยาบาล ใน การประชุมครั้งที่ 4/2552 เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2552 จึงออกประกาศกำหนดสมรรถนะของ พยาบาลวิชาชีพไว้ ดังต่อไปนี้

ความหมายและองค์ประกอบของสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ

สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และเจตคติของพยาบาลวิชาชีพ ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่จะทำให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้ตามขอบเขตของวิชาชีพ อย่างปลอดภัย มีความรับผิดชอบ เป็นผู้ร่วมงานที่มีประสิทธิภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง และ พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยสามารถแบ่งได้เป็น 8 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะ ด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมาย 2) สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ 3) สมรรถนะด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ 4) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ การจัดการ และการพัฒนา

คุณภาพ 5) สมรรถนะด้านวิชาการ และการวิจัย 6) สมรรถนะด้านการสื่อสารและสัมพันธภาพ
7) สมรรถนะด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ และ 8) สมรรถนะด้านสังคม

สมรรถนะพยาบาลวิชาชีพทั่วไป

สมรรถนะด้านที่ 1 สมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมาย

มีความรู้ ความเข้าใจ ทฤษฎีและหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ ศาสนาและวัฒนธรรม สิทธิมนุษยชน สิทธิผู้บริโภค สิทธิเด็ก สิทธิผู้ป่วย หลักกฎหมายทั่วไป กฎหมายว่าด้วยสุขภาพแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยสุขภาพจิต กฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพ กฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล กฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ขอบเขตการปฏิบัติการพยาบาลและข้อบังคับสภาการพยาบาลว่าด้วยข้อจำกัดและเงื่อนไขการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ รวมทั้งข้อบังคับของวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้อง มีจิตสำนึกทางจริยธรรม ตระหนักในคุณค่า ความเชื่อของตนเองและผู้อื่น มีความไวต่อประเด็นจริยธรรม และกฎหมาย มีความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และประยุกต์สู่การปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างเหมาะสม

1. ตระหนักในคุณค่า ความเชื่อของตนเองและผู้อื่น และไม่ใช้คุณค่า ความเชื่อของตนเองในการตัดสินใจผู้อื่น ให้การพยาบาลโดยแสดงออกถึงการเคารพในคุณค่า ความเชื่อ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

2. ตระหนักในข้อจำกัดของสมรรถนะตนเอง ไม่เสี่ยงในการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลเสียต่อผู้ใช้บริการและปรึกษาผู้รู้ที่เหมาะสมเพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ

3. แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการพยาบาลของตน

4. ส่งเสริมให้ผู้ใช้บริการได้รับรู้และเข้าใจในสิทธิของตน

5. ปกป้องผู้ที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิ หรือได้รับการปฏิบัติที่ผิดหลักคุณธรรมจริยธรรม อย่างเหมาะสม

6. วิเคราะห์ประเด็นจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการพยาบาล ตัดสินใจเชิงจริยธรรมและดำเนินการได้อย่างเหมาะสม ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งทางจริยธรรมและ/หรือกฎหมายที่ไม่ซับซ้อน

7. ปฏิบัติการพยาบาลโดยแสดงออกซึ่งความเมตตา กรุณา คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้ใช้บริการ จรรยาบรรณวิชาชีพ กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

- สมรรถนะที่ 2 สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์
- สมรรถนะที่ 3 สมรรถนะด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ
- สมรรถนะที่ 4 สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ การจัดการ และการพัฒนาคุณภาพ
- สมรรถนะที่ 5 สมรรถนะด้านวิชาการและการวิจัย
- สมรรถนะที่ 6 สมรรถนะด้านการสื่อสารและสัมพันธภาพ
- สมรรถนะที่ 7 สมรรถนะด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ
- สมรรถนะที่ 8 สมรรถนะด้านสังคม

รายละเอียดของสมรรถนะทั้ง 8 ด้าน ดูได้จาก www.tnc.or.th

2. การจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมในการปฏิบัติวิชาชีพและการคุ้มครองผู้บริโภค

สภาการพยาบาล ได้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมในการปฏิบัติวิชาชีพและการคุ้มครองผู้บริโภค ขึ้นในปี พ.ศ.2557 ณ สภาการพยาบาล โดยมีวัตถุประสงค์ให้ศูนย์ดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาวิชาชีพด้านจริยธรรม โดยเฉพาะในการบริการการพยาบาลโดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณ โครงการภายใต้ศูนย์ฯ ที่ได้ดำเนินการในแต่ละปี อาทิ

- 2.1 โครงการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
- 2.2 โครงการจัดทำเอกสาร/สื่อ เกี่ยวกับนโยบายจริยธรรมของสภาการพยาบาล
- 2.3 โครงการพัฒนาจริยธรรมและสมรรถนะด้านจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล
- 2.4 โครงการจัดทำคู่มือจริยศาสตร์ สำหรับวิชาชีพการพยาบาล : กลไก และการปฏิบัติ
- 2.5 โครงการประเมินการนำนโยบายจริยธรรมของสภาการพยาบาลไปใช้ในหน่วยงาน
- 2.6 โครงการประชุมวิชาการ เรื่อง การธำรงรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพการพยาบาล

สำหรับการประชุมวิชาการด้านจริยธรรม ในแต่ละปี มีพยาบาลวิชาชีพทั้งระดับผู้บริหารและระดับผู้ปฏิบัติ ทั้งฝ่ายการศึกษาและฝ่ายบริการ ไม่ต่ำกว่าปีละ 1,000 คน ได้เข้าร่วมประชุมและอบรมด้านจริยธรรมกับการบริการวิชาชีพการพยาบาล โดยสภาการพยาบาลมีนโยบายที่จะให้ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมระดับบริหารได้นำไปขยายผล โดยการจัดกิจกรรมในหน่วยงานของตน ทั้งนี้เพื่อให้พยาบาลได้มีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติในขอบเขตของจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

บทสรุป

เมื่อได้พิจารณาถึงหลักการและความหมายของ “หลักนิติธรรม” แล้ว อาจถือได้ว่าหลักนิติธรรมเป็นหัวใจหรือเสาหลักสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะสภาวิชาชีพทุกสาขาซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพ มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมกำกับ การประกอบวิชาชีพ (Regulatory authority) ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัย ต่อประชาชนผู้รับบริการ สภาวิชาชีพยังมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดโทษทางปกครองแก่สมาชิกในกรณีการถูกร้องเรียนทางจริยธรรมอีกด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่การดำเนินงานทุกขั้นตอนของสภาวิชาชีพจำเป็นต้องยึดหลักธรรมาภิบาล และหลักนิติธรรมอย่างเคร่งครัด

เอกสารอ้างอิง

1. ศาสตราจารย์ พิเศษ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร “หลักนิติธรรม” (Rule of Law) ในยุคธรรมคู่ขนาน ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 เดือนกันยายน 2554 (กรุงเทพมหานคร เอกมัยการพิมพ์และสติเกอร์) หน้า 13
2. Brian Z. Tamanaha, On the Rule of Law : History, Politics, Theory (เคมบริดจ์, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ค.ศ.2004) หน้า 1
3. องค์การสหประชาชาติ “United Nations and the Rule of Law” เว็บไซต์ www.un.org/ruleoflaw (เรียกดูครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2559)
4. อ้างตาม นายอรรถพล ไหญ่สว่าง ใน Dicey, An Introduction to the Study of the Law of the Constitution, (1985).
5. ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช (รองศาสตราจารย์) “ความหมายและองค์ประกอบของหลักนิติธรรม” สถาบันพระปกเกล้า กันยายน-ธันวาคม 2558, หน้า 11
6. อ้างตาม นายอรรถพล ไหญ่สว่าง ใน “Lon L. Fuller, The Morality of Law (Revised Ed, Yale University Press, New Haven, 1969) pp. 33-38
7. อ้างตาม ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช ใน Lon Fuller Morality of Law. Rev.ed. New Haven : Yale University Press, 1964 pp. 46-91
8. อรรถพล ไหญ่สว่าง “หลักนิติธรรม ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย” เอกสารวิชาการส่วนบุคคล รายงานการฝึกอบรมหลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 1 วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2556 หน้า 13
9. จันทจิรา เอี่ยมมยุรา “หลักนิติธรรมกับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมการยุติธรรมในสังคมไทย” คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เผยแพร่ในเว็บไซต์ www.law.tu.th
10. ธาณินทร์ กรัยวิเชียร, บทบรรณาธิการ, บทบัณฑิต, เล่มที่ 20 ตอน 3 พ.ศ.2505
11. อ้างตาม อรรถพล ไหญ่สว่าง ในวารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์ปีที่ 4 ฉบับที่ 4, 2553 หน้า 6
12. อ้างตาม กาญจนรัตน์ ลีวิโรจน์ ใน ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ “ดุลยภาพระหว่าง การเมืองการปกครองเมือง และการเมืองภาคพลเมือง กับหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” เอกสารประกอบคำบรรยายหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 1 วันพฤหัสบดีที่ 23 พฤษภาคม 2556

13. อ้างตาม กาญจนารัตน์ สีวิโรจน์ ใน ศาสตราจารย์ ดร.กำชัย จงจักรพันธ์ ประธานอนุกรรมการวิชาการว่าด้วยหลักนิติธรรมแห่งชาติ คำบรรยายข้อเสนอเรื่อง “หลักนิติธรรม ความหมายสาระสำคัญและผลของการฝ่าฝืน” ณ โรงแรมรามาร์คเด็นท์ เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556